
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНИХ ПРОБЛЕМ МЕХАНІКИ І МАТЕМАТИКИ
ІМ. Я. С. ПІДСТРИГАЧА

LEOPOLIS SCIENTIFICA

НАУКА У ЛЬВОВІ
ДО СЕРЕДИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

ЧАСТИНА ІІ.
ТОЧНІ НАУКИ

Львів 2020

Leopolis Scientifica. Наука у Львові до середини XX століття. Частина II. Точні науки : збірник наукових праць / за заг. ред. О.Петрука. – Львів : Артос, 2020. – 412 с.

Видання вперше описує розвиток науки у Львові до Другої світової війни, виявляє тривалі наукові традиції міста. Друга частина проекту присвячена точним наукам: математиці, фізиці, астрономії. Подані розвідки-огляди можуть бути використані науковцями різних галузей для розуміння рівня знань та стану культурного розвитку у відповідні епохи, викладачами університетів та вчителями шкіл для популяризації науки та укладання програм зі своїх дисциплін. Презентовані матеріали будуть цікаві також нефахівцям, широкій аудиторії, яка цікавиться минулим Львова. Книга проілюстрована численними рідкісними світлинами.

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я.С.Підстригача НАН України, протокол № 7 від 4 липня 2019 р.

Ідея проекту: Олег ПЕТРУК, Андрій ТРОХИМЧУК
Упорядкування, загальна редакція: Олег ПЕТРУК
Літературна редакція: Оксана КОРНІЄНКО
Коректура: Наталія ФЕДОРАК
Дизайн і макетування: Михайло МАРКО
Обкладинка: Михайло МАРКО
Відповідальний за випуск: Михайло ПЕРУН

**Підготовку збірника до друку та його публікацію
уможливила фінансова допомога співзасновників компанії
SOFTSERVE**

ЧАСТИНА II. ТОЧНІ НАУКИ

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Степан АПУНЕВИЧ

– астрофізик, кандидат фізико-математичних наук, науковий співробітник Астрономічної обсерваторії Львівського національного університету ім.Івана Франка. 1995 року закінчив фізичний факультет ЛНУ. Тема кандидатської дисертації – «Флюктуації температури реліктового випромінювання та формування великомасштабної структури в інфляційних моделях Всесвіту» (2002 р., спеціальність – астрофізика, радіоастрономія). Наукові зацікавлення: космологія, космічна геодезія, історія та філософія науки.

Юрій ГОЛОВАЧ

– фізик, доктор фізико-математичних наук (1998), професор, завідувач відділу Інституту фізики конденсованих систем НАН України (м.Львів). Запрошений професор університетів: Львівського національного, Йоганна Кеплера (Лінц, Австрія), Анрі Пуанкаре (Нансі, Франція), Українського католицького (Львів), Ковентрі (Велика Британія). Наукові зацікавлення: складні системи, фізика макромолекул, фазові переходи і критичні явища, соціофізика, історія науки. Дійсний член Наукового товариства імені Т. Шевченка, член-кореспондент НАН України.

Юліан ГОНЧАР

– фізик (бакалавр, ЛНУ ім.Івана Франка, 2017; магістр, НаУКМА, 2019), з 2019 р. аспірант в Інституті фізики конденсованих систем НАН України (м.Львів). Наукові зацікавлення: складні системи, мережі, модель Ізінга, закони скейлінгу, фазові переходи і критичні явища.

Мар'яна КРАСНИЦЬКА

– фізик, кандидат фізико-математичних наук (Україна), доктор філософії (Франція), наукова співробітниця Інституту фізики конденсованих систем НАН України (м.Львів). Навчалась у спільній міжнародній аспірантурі Україна – Франція. Тема кандидатської дисертації – «Фазові переходи на складних мережах» (2016 р., спеціальність – теоретична фізика). Наукові зацікавлення: фізика складних систем, спінові моделі статистичної фізики, фазові переходи та критичні явища на мережах. Премія Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим у галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок (2018). Член Українського фізичного товариства.

Богдан НОВОСЯДЛИЙ

– астрофізик, доктор фізико-математичних наук, професор, директор Астрономічної обсерваторії Львівського національного університету ім.Івана Франка. Тема докторської дисертації – «Великомасштабна структура та параметри космологічної моделі спостережуваного Всесвіту» (2007 р. спеціальність – астрофізика, радіоастрономія). Наукові інтереси: космологія, релятивістська астрофізика, формування великомасштабної структури Всесвіту, будова й еволюція галактик і скупчень галактик, приховані складові Всесвіту. Опублікував близько 100 наукових статей у вітчизняних і закордонних журналах, збірниках праць. Державна премія України в галузі науки і техніки (2014). Член Наукового товариства імені Т. Шевченка, Європейського астрономічного товариства та Міжнародного астрономічного союзу.

Олег ПЕТРУК

– астрофізик, доктор фізико-математичних наук, провідний науковий співробітник Інституту прикладних проблем механіки і математики ім.Я.Підстригача НАН України, (м.Львів). Тема докторської дисертації – «Прискорення космічних променів в оболонкових залишках наднових зір» (2011 р. спеціальність – астрофізика, радіоастрономія). Наукові зацікавлення: астрофізика високих енергій, нестационарні процеси в космічній плазмі, історія астрономії. Дослідження в італійських, польських, німецьких наукових закладах. Член Наукового товариства імені Т. Шевченка, Міжнародного астрономічного союзу.

Ярослав ПРИТУЛА

– математик, кандидат фізико-математичних наук (1971), доцент кафедри математичного та функціонального аналізу Львівського національного університету ім.Івана Франка. У 1973 – 1995 рр. – заступник декана, 1995 – 2004 – декан механіко-математичного факультету Львівського національного університету ім.Івана Франка. Наукові зацікавлення: теорія функцій дійсної змінної, ряди Фур'є, теорія майже періодичних функцій, історія математики. Дійсний член Наукового товариства імені Т.Шевченка. Голова Математичної комісії НТШ.

Богдан ПТАШНИК (1937–2017)

– математик, доктор фізико-математичних наук (1989), професор, завідувач відділу математичної фізики Інституту прикладних проблем механіки і математики ім.Я.С.Підстригача НАН України (м.Львів). Фундатор наукової школи з теорії умовно коректних задач для рівнянь із частинними похідними. Наукові зацікавлення: коректність та побудова розв'язків неklasичних задач для рівнянь із частинними похідними та диференціально-операторних рівнянь, історія математики. Автор багатьох наукових публікацій, кількох монографій, керівник 15 дисертаційних робіт. Премія НАН України ім.Лаврентьева (2007). Дійсний член Наукового товариства імені Т.Шевченка, член-кореспондент НАН України.

Андрій РОВЕНЧАК

– фізик, доктор фізико-математичних наук, професор кафедри теоретичної фізики Львівського національного університету ім.Івана Франка. Тема докторської дисертації – «Статистика Бозе і дробові статистики в теорії багаточастинкових систем і суміжних задачах» (2016 р., спеціальність – теоретична фізика). Наукові зацікавлення: статистична фізика, кількісні методи в суспільних і гуманітарних науках, вивчення систем письма, історія науки.

Степан САВЧУК

– геодезист, доктор технічних наук (2005), професор кафедри вищої геодезії та астрономії Національного університету «Львівська політехніка». Тема докторської дисертації – «Основи формування геодезичної референцної системи України» (2005 р., спеціальність – геодезія). Викладання курсів геодезичної астрономії, астрономічна практика для студентів геодезичних спеціальностей. Основні наукові інтереси: вивчення особливостей застосування референцних систем координат при точному позиціонуванні, дослідження точності технологій GNSS-позиціонування в навігації та геодезії, використання мереж активних референцних станцій для моніторингу стану тропосфери та іоносфери, історія астрономічних спостережень. Автор понад 200 наукових і навчально-методичних праць, розробник астрономічного щорічника для Головного управління оперативного забезпечення Збройних сил України та навчальних закладів. Член Міжнародного астрономічного союзу.

Любов ЯНКІВ-ВІТКОВСЬКА

– астрофізик, кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри астрофізики Львівського національного університету ім.Івана Франка (до 2001), доцент кафедри вищої геодезії й астрономії Національного університету «Львівська політехніка» (від 2001). У 2008–2012 рр. – докторант на кафедрі вищої геодезії та астрономії НУ «Львівська політехніка». Тема кандидатської дисертації – «Дослідження постійної загасання фраунгоферових ліній сонячної атмосфери» (1998 р., спеціальність – геліофізика і фізика сонячної системи). Наукові інтереси: фізика Сонця, сонячно-земні зв'язки, фізика іоносфери, глобальні навігаційні супутникові системи, історія астрономії. Авторка понад 70 наукових праць. Почесна грамота Міністерства освіти і науки України (2007). Голова Львівського астрономічного товариства. Член Міжнародного астрономічного союзу.

ЗМІСТ

Ярослав ПРИТУЛА Математика у Львові	3
Богдан ПТАШНИК Українська математична трійця	183
Андрій РОВЕНЧАК Фізика у львівських навчальних закладах від XVII століття	219
Юрій ГОЛОВАЧ, Юліан ГОНЧАР, Мар'яна КРАСНИЦЬКА Фізика і фізики в НТШ у Львові	287
Степан АПУНЕВИЧ, Богдан НОВОСЯДЛИЙ Астрономічна обсерваторія університету	339
Степан САВЧУК, Любов ЯНКІВ-ВІТКОВСЬКА Астрономія у Львівській політехніці	357
Олег ПЕТРУК Астрономія в українських наукових товариствах	381
Інформація про авторів	407
Перелік скорочень	410

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНИХ ПРОБЛЕМ МЕХАНІКИ І МАТЕМАТИКИ
ІМ. Я. С. ПІДСТРИГАЧА**

LEOPOLIS SCIENTIFICA

НАУКА У ЛЬВОВІ ДО СЕРЕДИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

ЧАСТИНА ІІ. ТОЧНІ НАУКИ

Ідея проекту: Олег ПЕТРУК, Андрій ТРОХИМЧУК
Упорядкування, загальна редакція: Олег ПЕТРУК
Літературна редакція: Оксана КОРНІЄНКО
Коректура: Наталія ФЕДОРАК
Дизайн та макетування: Михайло МАРКО
Обкладинка: Михайло МАРКО
Відповідальний за випуск: Михайло ПЕРУН

Здано до набору 07.06.2019. Підписано до друку 30.09.2020.
Формат 70х100/16. Папір офсетний.
Гарнітура Helvetica Neue, Minion Pro. Офсетний друк.

Фундація «Андрей». Видавничий відділ «АРТОС»
79007, Львів, вул. І. Огієнка, 6/4
тел./факс: (032) 298 66 77
ел. пошта: mykhaylo.perun@gmail.com
